

COĞRAFYANIN İVMESİ

1

ÜCRETSİZ DERGİSİ

EKİM
SAYISI

- Türkiye'nin Coğrafi Konumu
- Bölgelerin Sınıflandırılması

YARARLANILAN KAYNAKLAR

COĞRAFYACI - YAZAR
Kemal ARSLAN

ÖN SÖZ

Değerli Arkadaşlar; İmkânlarımız elverdiği müddetçe her ay bir üniteyi sizlerin hizmetine sunacağım. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan farkı konunun kemik bilgileri, her bir bilginin pekişmesi için **ÖSYM** standardında en az bir soru ile örneklendirme mevcuttur. Ayrıca son kısımda konunun pekişmesi için çok sayıda soru ekli olacaktır. Özellikle imkânları kısıtlı olan KPSS çalışanlarını düşünerek daha yoğun mesai harcıyorum inşallah ziyadesiyle faydası olacaktır. Bu çalışmada bize her türlü desteği sağlayan **kitapsec.com** , **İbrahim Ulaş BALDEMİR**'e teşekkürlerimi borç bilirim.

Öğretmenlik atama mücadele;

- Branş Öğretmenleri Atama Mücadele Platformu
- MEB Öğretmenler Atama Platformu(MÖAP)
- TÜRKÇE ÖABT-GK GY-EB AİLESİ
- Sosyal Bilgiler ÖABT Akademi
- Kpss Coğrafya (Kemal ARSLAN)

gruplarına teşekkür ederim.

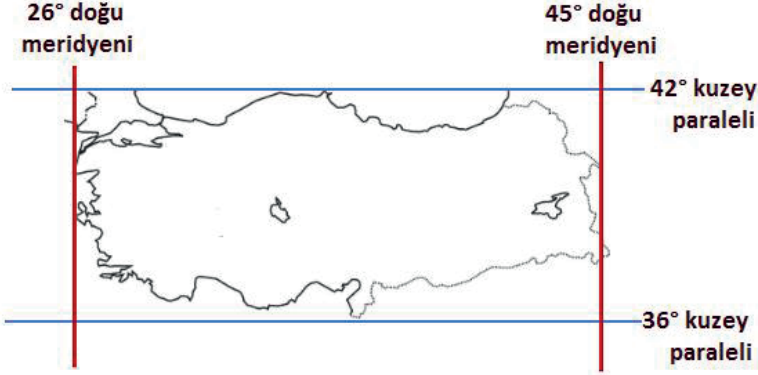

Kemal Arslan

İvme Yayınları- Coğrafya yazarı

Türkiye'nin Matematik (Mutlak) Konumu

- Türkiye 36° - 42° Kuzey paralelleri, 26° - 45° Doğu meridyenleri arasında yer alır.

Türkiye; dönenceler dışında yer alır.

- Güneş ışınları hiçbir zaman dik açıyla gelmez.
- Gölge boyları hiçbir zaman sıfır olmaz.

Türkiye; orta kuşakta yer alır.

- Yıllık sıcaklık farkı fazladır.
- Batı rüzgârlarının etkisindedir.
- Cephe yağışları görülmektedir.
- İlman iklimler (Akdeniz iklimi) etkilidir.
- Dört mevsim belirgin bir şekilde yaşanır.
- Kıyılarda buzul etkisi görülmez.
- Yıl içinde giysi değişimi fazladır.

Türkiye; Kuzey Yarım Kürede yer alır.

- Dağların güney yamaçları daha çok ısınır.
- Gölge yönü öğle vakti daima kuzeyi gösterir.
- 21 Haziran'da yaz, 21 Aralık'ta ise kış mevsimi başlar.
- Kuzeyden gelen rüzgârlar sıcaklığı düşürür.
- Güneyden gelen rüzgârlar sıcaklığı yükseltir.
- Kuzeye gidildikçe sıcaklık ve çizgisel hız azalır.
- Kuzeye gidildikçe yer çekimi artar, gölge boyu uzar.

ÖSYM'nin soru kalıpları 1

Aşağıda coğrafi koordinatları verilen merkezlerden hangisinin Türkiye sınırları içerisinde kaldığı söylenebilir?

- A) 40° kuzey 24° doğu
- B) 30° kuzey 32° doğu
- C) 39° kuzey 42° doğu
- D) 45° kuzey 40° doğu
- E) 35° kuzey 42° doğu

ÖSYM'nin soru kalıpları 2

Türkiye Kuzey Yarım Kürenin Orta Kuşağında yer almaktadır.

Bu durumun sonuçları arasında;

- I. Cephe yağışları görülür,
- II. İlman iklimler etkilidir,
- III. genç araziler yaygındır

verilenlerden hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız I
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

ÖSYM'nin soru kalıpları 3

Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yer alır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçlarından biri olduğu söylenemez?

- A) Kuzeye doğru gidildikçe yerçekimi artar.
- B) Kuzeye doğru gidildikçe gölge boyu uzar.
- C) Kuzeyden gelen rüzgârlar hava sıcaklığını düşürür.
- D) Gölge yönü öğlen vakti daima kuzeyi gösterir.
- E) Dört mevsim belirgin bir şekilde yaşanır.

ENLEM: bir noktanın Ekvator'a olan uzaklığıdır.

Enlemin etkileri;

- İklimi, güneş ışınlarının düşme açısını,
- Sıcaklık dağılışını,
- Denizlerin tuzluluk oranlarını,
- Gurup, tan, şafak ve alacakaranlık süresini,
- Gece ile gündüz arasındaki zaman farkını,
- Kalıcı kar sınırı, yükselti, yerleşme ve tarım üst sınırını,
- Bitki örtüsü çeşitliliğini etkiler.

Aynı enlemde bulunan merkezlerde:

Ekvator'a kuş uçuşu uzaklık, çizgisel hız, gurup - tan - şafak – alacakaranlık süresi, gece gündüz süreleri, gece gündüz süre farkı, güneş ışınlarının geliş açısı, gölge boyları ve yer çekim kuvveti aynıdır.

ÖSYM'nin soru kalıpları 4

Afyon ve Kayseri illeri yaklaşık aynı enlem üzerinde yer alır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin merkezlerde aynı olması beklenemez?

- A) Çizgisel hız
- B) Alacakaranlık süresi
- C) Gece gündüz süre farkı
- D) Güneş ışınlarının geliş açısı
- E) Sıcaklık değerleri

BOYLAM: Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın başlangıç meridyenine olan uzaklığının açı cinsinden değerine boylam denir. Derece, dakika ve saniye olarak ifade edilir.

Türkiye **26° - 45° Doğu** boylamları arasında yer alır.

Aynı boylamda yer alan merkezlerde:

- ➡ Yerel saat,
- ➡ Öğle vakti,
- ➡ Gün içinde gölge boylarının en kısa olduğu an,
- ➡ Başlangıç meridyeni ile aralarında zaman farkı,
- ➡ Saat dilimi aynıdır.

ÖSYM'nin soru kalıpları 5

Türkiye haritasında bazı kentler verilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin bu merkezlerde ortak olduğu söylenemez?

- A) Öğlen vakti
- B) Yerel saat
- C) Gün içinde gölge boyunun en kısa olduğu an
- D) Başlangıç meridyeni ile arasındaki mesafe
- E) Bulundukları saat dilimi

Türkiye'nin Özel (Göreceli) Konumunun Sonuçları

- Türkiye Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine yaklaştığı yerde bulunmaktadır.
- Tarih boyunca önemli ticaret yolları üzerinde yer almıştır.
- Tarih boyunca önemli medeniyetlere beşiklik yapmıştır.
- Üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- Ortalama yükseltisi fazladır. Eğimli arazi oranı fazladır.
- Gerçek alanı ile iz düşüm alanı arasındaki fark fazladır.
- Yer şekilleri çeşitlidir. Buna bağlı olarak aynı anda çeşitli mevsim ve iklim özellikleri yaşanır.
- Petrol bakımından zengin Orta Doğu ülkelerine yakındır.
- Sanayi bakımından gelişmiş Avrupa ülkelerine yakındır.
- Önemli ticaret yolları üzerinde yer alan iki önemli boğaza sahiptir.

ÖSYM'nin soru kalıpları 6

Türkiye'nin göreceli konumunun sonuçları arasında;

- tarih boyunca önemli ticaret yolları üzerinde yer alması
- gerçek alanı ile izdüşümü alanı arasındaki farkın fazla olması
- yıllık sıcaklık farkının belirgin olması

hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız II B) Yalnız I C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

JEOPOLİTİK KONUM: Türkiye'nin coğrafyasından kaynaklı dünya siyasetindeki yeri ve ağırlığıdır.

Jeopolitikte değişmeyen unsurlar

- Ülkenin coğrafi şekli (ada, yarımada devleti)
- Coğrafi konumu
- Stratejik kaynakları
- Jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri
- Su ve iklim koşulları

Jeopolitikte değişen unsurlar

- Sosyokültürel değerler
- Politik değerler
- Bilimsel çalışmalar
- Teknolojik değerler
- Askerî ve ekonomik değerler

Türkiye'nin Jeopolitik önemini arttıran bazı unsurlar:

- ➡ Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirlerine en çok yaklaştığı yerde bulunmaktadır.
- ➡ Türkiye, dünyanın en büyük petrol rezervlerinin bulunduğu Orta Doğu ülkeleri ile komşudur.
- ➡ Türkiye, Çanakkale ve İstanbul boğazlarına hâkimdir. Karadeniz Akdeniz arasındaki su yolu Türkiye'nin kontrolündedir.
- ➡ Türkiye, stratejik maddelere sahip Orta Asya'ya da yakındır. Bu durum Türkiye'yi dünya güç dengesinde çok önemli bir konuma getirmektedir.
- ➡ Türkiye kıtalararası geçiş noktasında bulunduğundan dolayı transit ticarete kilit noktada yer alır.

ÖSYM'nin soru kalıpları 7

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye jeopolitiğinde etkili olan değişmeyen unsurlar arasında yer almaz?

- A) Coğrafi şekli
B) Stratejik kaynakları
C) Sosyo kültürel değerler
D) Jeomorfolojik özellikleri
E) İklim koşulları

ÖSYM'nin soru kalıpları 8

Türkiye'nin jeopolitik önemini arttıran unsurlar arasında;

- boğazlar
- jeolojik yapı
- kıtalar arasında geçiş noktasında bulunması

hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız II B) Yalnız I C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

- Jeopolitikte etkili olan unsurlardan bazıları hızlı değişirken (beşerî ve ekonomik faktörler) bazıları ise yavaş (fiziki faktörler) değişir.

YEREL SAAT: Yerel saat; güneşin tam tepede olduğu anda hesaplanır. Doğuda ileri, batıda ise geridir. Sadece aynı boylamda yer alan merkezlerde aynıdır.

- Bununla ilgili genellikle şu şekilde sorular gelmektedir: Merkezler verilir ve merkezler arasındaki **yerel saat farkı** sorulur. Şu noktaya dikkat etmeliyiz: Merkezler **doğu - batı** doğrultusunda birbirinden ne kadar uzaksa yerel saat farkı da buna bağlı artar.

ÖSYM'nin soru kalıpları 9

Boylam farkı arttıkça yerel saat farkı da artar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde verilen iki kent arasındaki yerel saat farkı daha fazladır?

- A) Afyon -Nevşehir
- B) Bilecik- Yozgat
- C) Balıkesir -Ardahan
- D) Zonguldak- Kilis
- E) Gümüşhane- Mersin

ÖSYM'nin soru kalıpları 10

Boylam farkı azaldıkça yerel saat farkı da azalır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde verilen iki kent arasındaki yerel saat farkı daha azdır?

- A) Adana-Edirne
- B) Karaman-Çankırı
- C) Balıkesir-Yozgat
- D) Şanlıurfa-Kars
- E) Aydın-Osmaniye

ULUSAL(ORTAK) SAAT: Türkiye'nin her yerinde aynıdır. Yazın 45° Doğu meridyeni (İğdır), Kışın ise 30° Doğu meridyeni (İzmit) ortak saat olarak kullanılır. 3 Haziran 1973'te uygulamaya giren yaz - kış saati; 2016 yılından sonra sadece **yaz saati** olarak kullanılmaya başlandı (Amaç enerji tasarrufu) Sosyal hayatın ve iş hayatının düzenli olmasını sağlar.

- 45° Doğu boylamından(İğdır) uzaklaştıkça yerel saat ile ulusal saat arasındaki fark artar.

ÖSYM'nin soru kalıpları 11

Ticari ve ekonomik ilişkilerin kolaylaştırılması haberleşme ve ulaşım hizmetlerinin hızlı ve düzenli bir şekilde yapılabilmesi için ulusal saatte ihtiyaç duyulur.

Buna göre aşağıdaki verilen kentlerden hangisinin yerel saati ile ulusal saat arasındaki fark daha fazladır?

- A) Sivas
- B) Denizli
- C) Kastamonu
- D) Şanlıurfa
- E) Erzurum

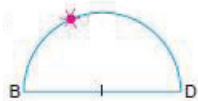
ÖSYM'nin soru kalıpları 12

Aşağıda verilen kentlerden hangisinin yerel saati ile ulusal saat arasındaki fark daha azdır?

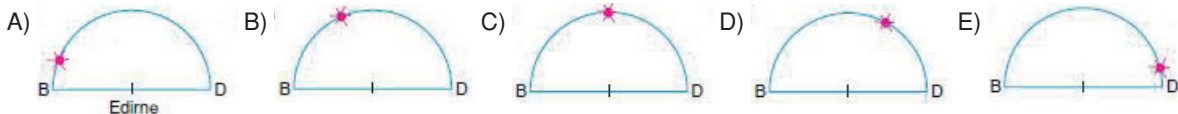
- A) Kütahya
- B) Diyarbakır
- C) Kars
- D) Ordu
- E) Erzurum

ÖSYM'nin soru kalıpları 13

Ekinoks tarihlerinde gece - gündüz eşit olduğundan dolayı güneş yerel saate göre saat 06.00'da doğar, saat 12.00'de tepede olur ve saat 18.00'de ise batar.

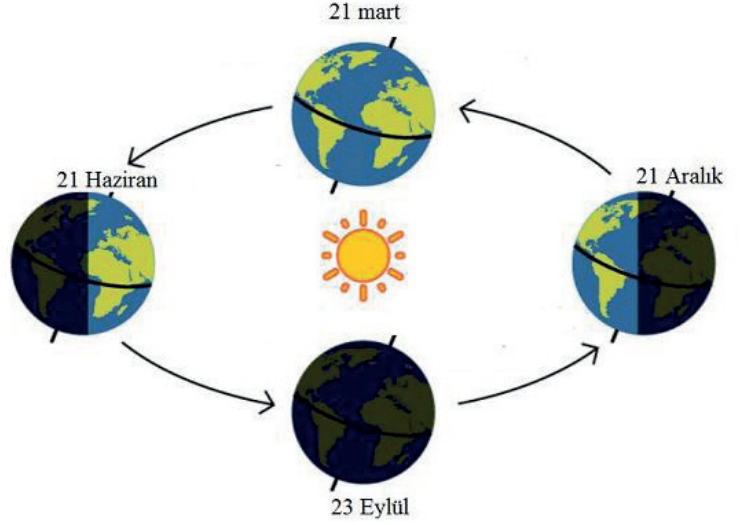

Güneş Van'da şekildeki gibi iken aynı anda İstanbul'da hangi konumda olur?

TÜRKİYE'DE MEVSİMLER

Türkiye 36° - 42° Kuzey paralelleri, 26° - 45° Doğu meridyenleri arasında yer alır. Bu durum gece - gündüz değişimi ve mevsimleri etkiler. Eksen eğikliğinden dolayı ($23^{\circ} 27''$) Türkiye'de dört mevsim (Orta kuşak) belirgin yaşanır.

21 Haziran'da Türkiye'de:

- Yaz mevsimi başlar.
- En uzun gündüz yaşanır.
- Kuzeye gidildikçe gündüz süresi uzar.
- Yıl içinde güneş ışınlarının en büyük açısı ile geldiği gündür.
- Yıl içinde gölge boyunun en kısa olduğu gündür.
- Bu tarihten sonra gündüzler kısaltmaya başlar.

21 Aralık'ta Türkiye'de:

- Kış mevsimi başlar.
- En kısa gündüz yaşanır.
- Güneye gidildikçe gündüz süresi uzar.
- Yıl içinde güneş ışınlarının en küçük açısı ile geldiği gündür.
- Yıl içinde gölge boyunun en uzun olduğu gündür.
- Bu tarihten sonra gündüzler uzamaya başlar.

21 Mart'ta Türkiye'de:

- İlkbahar mevsimi başlar.
- Dünyanın ve Türkiye'nin her yerinde gece - gündüz eşittir = EKİNOKS
- Aynı boylam üzerinde bulunan merkezlerde güneş aynı anda doğar, batar.
- Bu tarihten sonra gündüzler gecelerden daha uzun olmaya başlar.

23 Eylül'de Türkiye'de:

- Sonbahar mevsimi başlar.
- Dünyanın ve Türkiye'nin her yerinde gece - gündüz eşittir = EKİNOKS
- Aynı boylam üzerinde bulunan merkezlerde güneş aynı anda doğar, batar.
- Bu tarihten sonra geceler gündüzlerden daha uzun olmaya başlar.

ÖSYM'nin soru kalıpları 14

Türkiye'de gece gündüz süreleri tarihe göre artıp azalmaktadır.

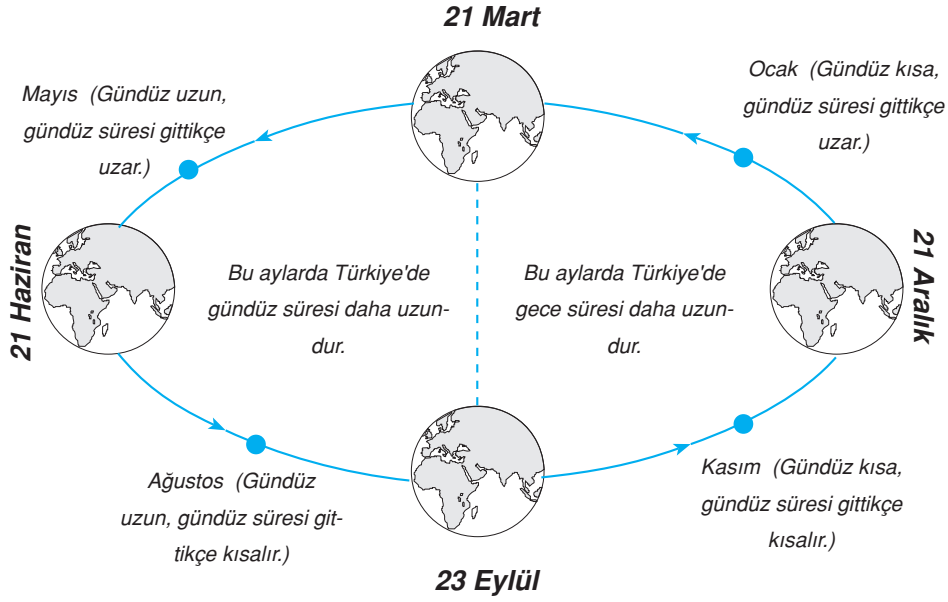
Buna göre aşağıdaki tarihlerin hangisinde gündüz süresi geceden daha uzun olmasına karşın gündüz süresi her geçen gün kısaltılmaktadır?

- A) 1-5 Ocak B) 10-15 Mart
C) 25-30 Eylül D) 1-5 Nisan
E) 10-15 Ağustos

ÖSYM'nin soru kalıpları 15

Aşağıda verilen tarihlerin hangisinde, Zonguldak'ta gündüz ve gece süreleri Adana'dan daha uzundur?

	Gündüz süreleri	Gece süreleri
A)	21 Mart	23 Eylül
B)	23 Eylül	21 Haziran
C)	21 Haziran	21 Aralık
D)	21 Aralık	21 Mart
E)	21 Ocak	23 Eylül

ÖSYM'nin soru kalıpları 16

Türkiye'de gece - gündüz süreleri tarihlere göre değişim gösterir.

Buna göre, aşağıda verilen ayların hangisinde gündüz süresi gecelerden uzun olup gündüz süresi her geçen gün uzamaktadır?

- A) Temmuz B) Mayıs C) Ağustos
D) Ekim E) Kasım

ÖSYM'nin soru kalıpları 17

Ankara'dan hareket eden bir gözlemci gittiği Sinop'ta gündüz süresinin daha kısa olduğunu görmüştür.

Buna göre, bu gözlemin aşağıdaki ayların hangisinde yapıldığı söylenebilir?

- A) Ocak B) Mayıs C) Ağustos
D) Nisan E) Haziran

Türkiye'yi Doğrudan İlgilendiren Sorunlar

- Irak Sorunu
- Batı Trakya Sorunu
- Fır Hattı
- Avrupa'da yaşayan Türkler
- Ege Denizi'ndeki Kıta Sahaneliği Sorunu
- Suriye Sorunu (Su ve İç Karışıklıklar)
- Ermeni Sorunu
- Kıbrıs Sorunu

Türkiye'yi Dolaylı İlgilendiren Sorunlar

- ➡ Orta Asya'da Yaşanan Sorunlar
- ➡ Kafkasya'daki Sorunlar
- ➡ Libya Sorunu
- ➡ Yemen Sorunu
- ➡ Myanmar
- ➡ Orta Doğu'da Yaşanan Sorunlar
- ➡ Afganistan Sorunu
- ➡ Doğu Türkistan Sorunu

ÖSYM'nin soru kalıpları 18

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'yi ilgilendiren doğrudan sorunlardan biri değildir?

- A) Batı Trakya sorunu
B) Fır hattı sorunu
C) Kıta sahanlığı sorunu
D) Bosna Hersek sorunu
E) Kıbrıs sorunu

Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler:

- ➡ Ukrayna
- ➡ Rusya
- ➡ Gürcistan
- ➡ Abhazya
- ➡ Türkiye
- ➡ Romanya
- ➡ Bulgaristan

ÖSYM'nin soru kalıpları 19

Karadeniz, 8 bin 350 kilometre kıyı şeridine sahip, 461.000 km² alan kaplayan (Azak Denizi dâhil, Marmara Denizi hariç), en geniş yeri doğudan batıya 1.175 km, en derin noktası 2.210 m. olan, Marmara Denizi vasıtasıyla Ege Denizi'ne bağlanan, batıdan doğuya böbrek şeklinde bir denizdir. Karadeniz en derin yeri 2210 m. olan 1200 kilometre uzunluğunda bir çanak halindedir ve de özelliklerinden biri 200 m derinliğin altında oksijensizlik nedeniyle yüksek sınıflı canlıları içeren bir yaşam bulunmamasıdır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin Karadeniz'de bağlantısının bulunduğu söylenemez?

- A) Rusya B) Gürcistan C) Romanya
D) Bulgaristan E) Kazakistan

Hazar Denizi'ne kıyısı olan ülkeler

- Azerbaycan
- Rusya
- Kazakistan
- Türkmenistan
- İran

Not: Hazar'da zengin petrol ve doğal gaz rezervleri bulunmaktadır.

ÖSYM'nin soru kalıpları 20

Dünyanın en önemli petrol ve doğalgaz havzalarından biri Hazar Gölü'dür. Hazar Gölü'ne kıyı bağlantısı bulunan ülkeler petrol ve doğalgazda pay sahibidir. Bu ülkelerin enerji kaynaklarını dünya piyasalarına sunmaları için Türkiye'nin konumuna ihtiyaç duyulur. Bu durum Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisinin bunlardan biri olduğu söylenemez?

- A) Türkmenistan B) Azerbaycan C) Kazakistan
D) Irak E) İran

TÜRKİYE SINIRLARI

- Türkiye sınırlarının toplam uzunluğu, 2753 km'si (%24,8'i) kara sınırları, 8333 km'si (%75,2'si) de deniz kıyıları olmak üzere, toplam 11.086 km'dir.
- 8333 km'lik kıyılarımızın, 6480 km'si (%77,8'i) Anadolu kıyılarından; 786 km'si (%9,4'ü) Trakya kıyılarından; 1067 km'si (%12,8'i) de adalar kıyılarından oluşmaktadır.
- 2805 km'yi bulan Ege Denizi kıyısı tüm Türkiye kıyılarının %33,7'sini meydana getirmektedir.
- İran millî sınırimız dışındaki kara sınırlarımız, hemen tümüyle belirlenme tarihi yeni sınırlar olup, Lozan Barış Antlaşması sonucu çizilmiştir.
- Sadece İran ve Irak sınırları doğal sınırlar niteliği taşımaktadır. Diğerleri ise yer yer bazı doğal engellerden geçerlerse de, büyük bir çoğunluğuyla yapay sınır niteliği taşırlar. (Doğanay, 1997: 98-99)

Türkiye - Gürcistan - Ermenistan - Azerbaycan (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti) Sınırları

- 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu, doğudan üç yeni komşumuz oluştu: Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti)
- Eski Sovyetler Birliği ile olan bu sınırimız, 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması ile çizildi.
- Türkiye - Gürcistan sınırının** toplam uzunluğu 276 km'yi bulur. Bu sınırimız üzerinde, Sarp (Artvin'de), Türkgözü (Ardahan'da) ve Aktaş (Ardahan'da) sınır kapıları bulunmaktadır.
- Türkiye - Ermenistan sınırı**, (316 km'lik) Başköy'ün kuzeydoğusundan başlar ve genel olarak Arpaçay ve Aras vadilerini izler. Bu sınırimızda Akyaka ve Alican sınır kapıları bulunmaktadır. Ancak, her iki kapı da, Ermenistan'la aramızdaki mevcut sorunlar nedeniyle, kapalı durumdadır.
- Azerbaycan'a** ait Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile en kısa sınırı doğuda yer alır. Dilucu Sınır Kapısı buraya açılır.

Türkiye - İran Sınırı: 454 km'lik Türkiye - İran sınırı, Türkiye - Nahçıvan - İran sınırlarının kesişme noktasındaki Dilucu'ndan başlar ve Irak sınırının başladığı Şapatan (eski adı Kelşim) Geçidi'ne kadar uzanır. Türkiye sınırları arasında tek doğal sınır olarak kabul edilir ve 1639'da Kasrı Şirin Antlaşması ile belirlenmiştir.

Türkiye - Suriye Sınırı: Suriye ile olan sınırimız; Hatay'ın 1939'da da anayurtla birleşme kararı aldı. Böylece bugünkü Türkiye - Suriye sınırı belirlenmiş oldu. Ayrıca Hatay'da, Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğüne bağlı Zeytin Dalı Gümrük Müdürlüğü kuruldu. Komşularımız içinde en uzun kara sınırını oluşturur.

Türkiye - Bulgaristan Sınırı: Bulgaristan'la olan sınırimız Lozan Antlaşması (24 Temmuz 1923) ile belirlenmiştir.

Türkiye - Bulgaristan sınırı, Türkiye için çok büyük bir stratejik önem taşır. Türkiye - Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarının kesişme noktasında Kapıkule Gümrük Kapısı vardır. Edirne kentine 18 km kadar uzaklıktaki bu gümrük kapısı, Türkiye'nin en işlek ve en önemli gümrük kapısıdır. Türkiye, demir yolu ve kara yoluyla, bu kapıdan Avrupa'ya açılır. Aynı yollardan, Avrupa da Türkiye ve Güneybatı Asya'ya bağlanır.

Türkiye - Yunanistan Sınırı:

- Ülkemizin bu günkü sınırları, 24 Temmuz 1923 tarihinde yapılan Lozan Antlaşması'nda çizilmiştir.
- Türkiye ile olan sınırın önemli bir bölümünü Meriç Nehri çizer.
- İpsala, Uzunköprü ve Karaağaç gümrük kapıları bulunur.

ÖSYM'nin soru kalıpları 21

Türkiye'nin birçok ülke ile sınırı bulunmaktadır.

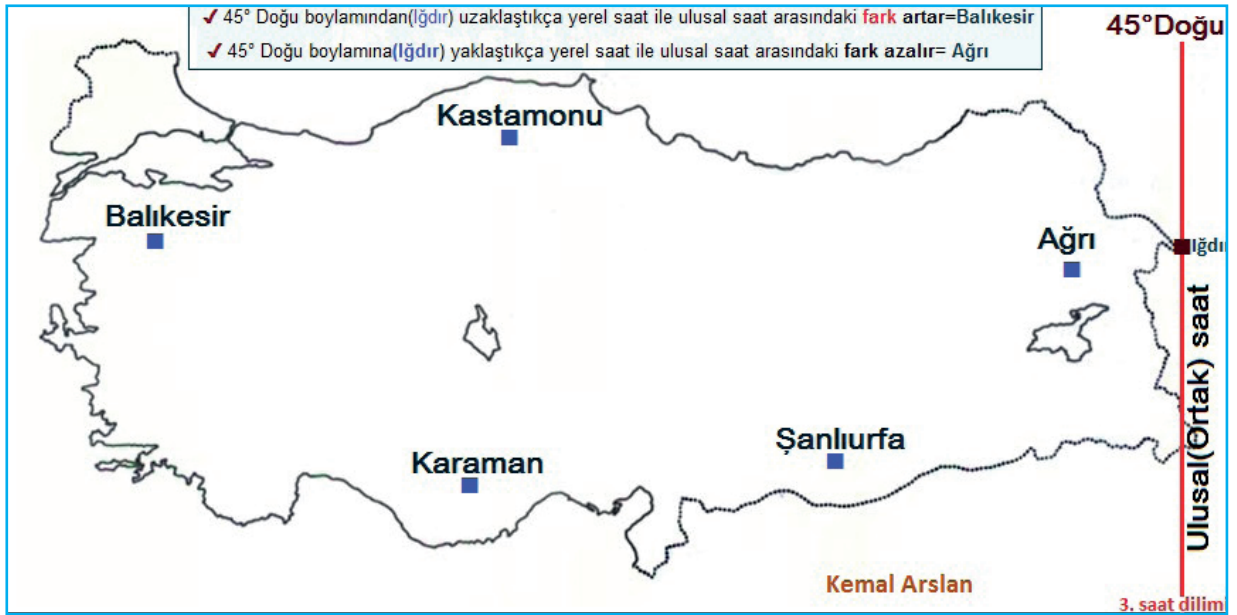
Buna göre Türkiye'nin en yeni ve en eski sınırı aşağıdaki ülkelerden hangileridir?

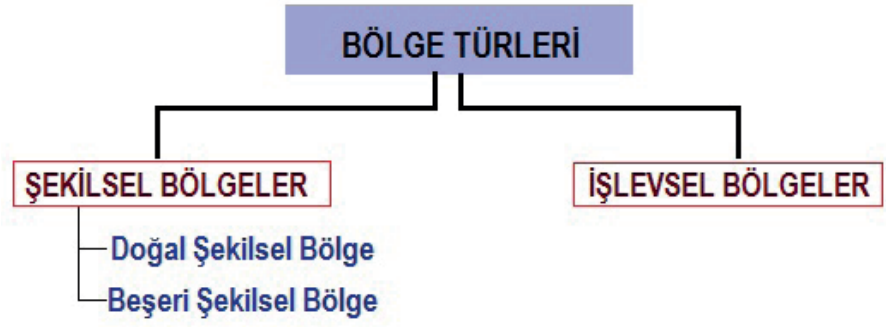
En Yeni	En Eski
A) Yunanistan	Bulgaristan
B) İran	Irak
C) Suriye	İran
D) Irak	Yunanistan
E) Gürcistan	İran

ÖSYM'nin soru kalıpları 22

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin demiryolu bağlantısının olduğu sınır kapılarından biridir?

- A) Gürbulak
- B) Sarp
- C) Üzümlü
- D) Esendere
- E) Akyaka

1. DOĞAL (FİZİKİ) ÖZELLİKLERİNE GÖRE ŞEKİSEL BÖLGELER

Bu bölge türü diğerlerine göre daha uzun zamanda değişir.

- Yer Şekillerine Göre Bölgeler: Dağlık bölge, ovalık bölge, plato bölgeleri, karstik bölge
- İklim Özelliklerine Göre Bölgeler: ılıman, soğuk iklim, Akdeniz iklimi, Karadeniz iklimi, nemli iklim bölgeleri, yarı kurak iklim bölgeleri
- Bitki Örtüsüne Göre Bölgeler: maki, bozkır, çalılık, çayır bölgesi
- Su Özelliklerine Göre Bölgeler: Denizler, akarsular, göller ve yer altı suları, tatlı, tuzlu, acı ya da sodalı su bölgeleri
- Toprak Tiplerine Göre Bölgeler: nemli bölge toprakları, kurak bölge toprakları, yerli kaya toprakları veya taşınmış topraklar
- Doğal Afet Özelliklerine Göre Bölgeler: Deprem, sel, çığ ve heyelan bölgeleri

2. BEŞERİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ŞEKİSEL BÖLGELER

Doğal özelliklere göre oluşturulan bölgelere göre daha hızlı değişir.

a. Nüfus Özelliklerine Göre Bölgeler: sık nüfuslu bir bölge, seyrek bölge, yoğun göç alan bölge, yoğun göç veren bölgedir

b. Ekonomik Özelliklerine Göre Bölgeler

- **Tarım Özelliklerine Göre Bölgeler:** buğday tarım bölgesi, turuncgiller tarım bölgesi, çay tarım bölgesi, küçükbaş hayvancılık bölgesi veya balıkçılık bölgesi
- **Sanayi Özelliklerine Göre Bölgeler:** gıda sanayi bölgesi, demir-çelik sanayi bölgesi, otomotiv sanayi bölgesi
- **Ticaret Özelliklerine Göre Bölgeler:** serbest ticaret bölgeleri
- **Turizm Özelliklerine Göre Bölgeler:** Yaz turizm bölgesi, kaplıca turizm bölgesi, kış turizm bölgesi, kültür turizmi bölgesi, inanç turizmi bölgesi
- **Maden Özelliklerine Göre Bölgeler:** Demir bölgesi, bor bölgesi, krom bölgesi, bakır bölgesi, kömür bölgesi, petrol bölgesi ve doğal gaz bölgesi
- **Ulaşım Özelliklerine Göre Bölgeler:** Hava yolu, demir yolu, kara yolu ve deniz yolu bölgeleri
- **Karma Bölgeler:** Çok sayıda bölgeye sahip yerlerdir. Antalya; karstik bölge, dağlık bölge, turizm bölgesi, Akdeniz iklim bölgesi gibi farklı bölgeler içinde yer alır.

- c. **Yerleşim Özelliklerine Göre Bölgeler:** toplu yerleşme, dağınık yerleşme, dairesel yerleşme, çizgisel yerleşme bölgeleri, ahşap mesken bölgeleri, taş mesken bölgeleri, toprak mesken bölgeleri, gecekondu bölgesi, düzenli kentsel bölgeler; şehir bölgeleri, kırsal bölgeler
- ç. **Mesken Yapı Özelliklerine Göre Bölgeler:** Ahşap, tüf, betonarme, taş, kerpiç mesken bölgeleri
- d. **Siyasi ve Askerî Bölgeler:** BM (Birleşmiş Milletler), AB (Avrupa Birliği), OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü), İİT (İslam İşbirliği Teşkilatı), NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
- e. **Kültür ve Dinî Özelliklerine Göre Bölgeler:** Latin Amerika, Slav, Hint, Avrupa kültür bölgeleri İslamiyet, Hristiyanlık, Musevilik, Budizm
- f. **Planlama Özelliklerine Göre Bölgeler:** Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP) ve Doğu Karadeniz Bölgesi Projesinin (DOKAP) uygulandığı bölgeler

3. İŞLEVSEL (FONKSİYONEL) ÖZELLİĞİNE GÖRE BÖLGELER

- a. **Mülki İdari Özelliklerine Göre Bölgeler:** İl, ilçe ve köy gibi idari anlamda oluşturulan bölgeleri
- b. **Yerel Yönetim Özelliklerine Göre Bölgeler:** il özel idaresi bölgesi, Belediye hizmet bölgesi
- c. **Kamu Kurumlarının Hizmet Özelliklerine Göre Bölgeler:** Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

Bölge sınırları kesin hatlarla ayrılır mı? Bölge sınırlarını kesin hatlarla birbirinden ayırmak zordur. Doğal bölge sınırları genellikle geçiş gösterir. Ancak; işlevsel, beşerî ve ekonomik bölgelerde (İdari, mülki, yerel, kamu yönetim bölgeleri) sınırlar daha kesindir.

Bölge sınırları değişir mi? Bölge sınırları zamanla değişebilir. İşlevini yitiren bölgeler zamanla tamamen ortadan kalır veya yerini yeni bölgelere bırakabilir. Doğal bölgeler de yavaş, beşerî ve ekonomik bölgeler de daha hızlı değişebilir.

Bölge sınırları çakışır mı? Genellikle idari, siyasi veya askerî bölgelerin sınırları ülke sınırlarıyla örtüşmektedir. Ancak doğal bölge sınırlarıyla beşerî bölge sınırları birbiriyle her zaman örtüşmez.

ÖSYM'nin soru kalıpları 23

Bölgeler oluşturulurken doğal, beşeri ve ekonomik özelliklerden yalnızca biri veya birkaçı kullanılabilir.

Buna göre Antalya ili aşağıdaki bölge çeşitlerinden hangisi içerisinde yer almaz?

- A) Sanayi
- B) Turizm
- C) Dağlık
- D) Karstik
- E) Maki

ÖSYM'nin soru kalıpları 24

Bölge sınırlarının oluşturulmasında yaygın olarak doğal unsurlar kullanılır.

Buna göre dağılışı verilen alanlarda hangi bölgenin yer aldığı söylenemez?

- A) Dağlık Bölge
- B) Ovalık Bölge
- C) Kaplıca Bölgesi
- D) Volkanik Bölge
- E) Karstik Bölge

Çizgisel hız:

Dünyanın kendi eksenini etrafındaki dönüş hızına çizgisel hız denir. Ekvatordan kutuplara doğru çizgisel hız azalır yani Türkiye'ye uyarladığımızda güneyden kuzeye doğru yani Hatay'dan Sinop'a doğru çizgisel hız azalır.

Açısal hız:

Küresel cisimlerin eksenini etrafında birim zamanda katettiği açıya ise açısal hız denir. Açısal hız Dünyanın her tarafında aynıdır. Türkiye'de de her yerde aynıdır, değişmez.

Kutup Yıldızı(Polaris, Demirkazık):

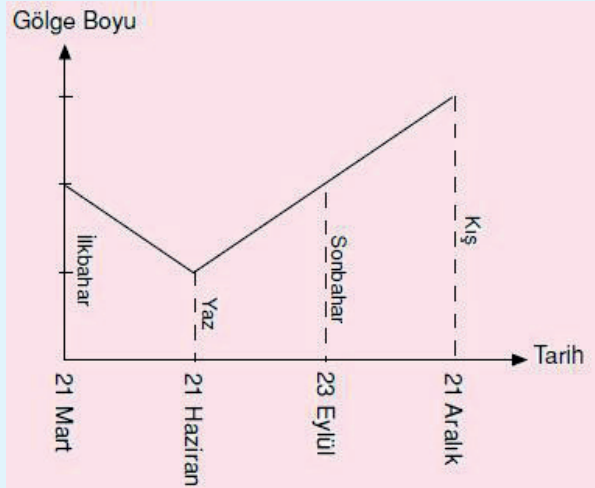
Kutup Yıldızı Küçükayı takımyıldızının en parlak yıldızıdır. Kuzey kutbu üzerinde yer alır. Türkiye'de görünmesi bizim kuzey yarım kürede yer aldığımızı ispatlar. Türkiye'de hangi enlem üzerindeyseniz o açıyla görürsünüz. Mesela Hatay'da 36 derece Sinop'ta 42 derece ile görülür.

İki meridyen arası: Türkiye'de iki meridyen arası mesafe güneye doğru artar.

Türkiye'de gölge boyu:

Türkiye mutlak konumundan dolayı güneş ışınlarını dik açıyla almaz. Bu yüzden gölge boyları sıfır olmaz. Gölge boylarının en kısa olduğu tarih 21 Haziran, en uzun olduğu tarih 21 Aralıktır. Türkiye'de güneyden kuzeye doğru gidildikçe her zaman gölge boyları uzar. Ayrıca aynı merkezlerde yazın gölge boyları kısarken kışın daha uzundur.

Türkiye'de gölge boyu

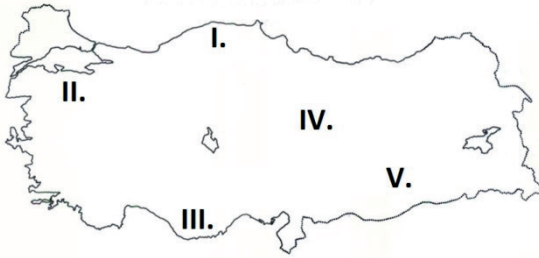
• Ardışık iki paralel arası mesafe 111 km'dir. İki meridyen arası mesafe kutuplara doğru daralmasına rağmen zaman farkı sabittir. Bu durumun sebebi kutuplara doğru çizgisel hızı azalmasıdır.

1.C	2.C	3.E	4.E	5.D	6.C	7.C	8.D	9.C	10.B	11.B	12.C
13.C	14.E	15.C	16.B	17.A	18.D	19.E	20.D	21.C	22.E	23.A	24.E

1. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin orta kuşakta yer alması ile ilgili bir durum değildir?

- A) Yıl içinde sıcaklık değişimin fazla olması
- B) Batı rüzgârlarının etkisinde kalması
- C) Dağların güney yamaçlarının daha fazla ısınması
- D) Cephe yağışlarının görülmesi
- E) Dört meşinim belirgin yaşanması

2.

Yukarıdaki haritada verilen merkezlerden hangisinin yıl içinde gece gündüz süre farkı daha fazla değişir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. Kırşehir 34° Doğu meridyeni ve 39° Kuzey paralelleri de yer alır.

Aşağıdakilerden hangisi üzerinde bulunan bir yerde verilen tarihte gündüzler Kırşehir'inkinden daha uzundur?

- A) 45° Doğu meridyeni 21 Aralık
- B) 38° Kuzey paraleli 21 Haziran
- C) 35° Kuzey paraleli 21 Haziran
- D) 37° Kuzey paraleli 21 Aralık
- E) 43° Kuzey paraleli 21 Mart

4. Konya'dan 10 günlüğüne Bayburt'ta giden bir kişi, bu süre içinde, Bayburt'taki gündüz süresinin Konya'dakinden uzun olduğunu ve gündüz sürelerinin her gün biraz kısaltıldığını gözlemlemiştir.

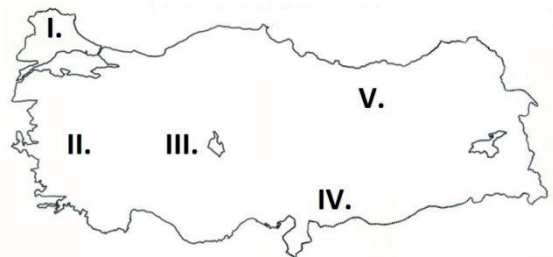
Bu gözlem, aşağıdaki ayların hangisinde yapılmış olabilir?

- A) Ocak
- B) Kasım
- C) Mayıs
- D) Şubat
- E) Ağustos

5. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin Kuzey Yarım Kürede yer aldığını kanıtlamaz?

- A) 21 Haziranda gündüz süresinin geceden uzun olması
- B) Kış mevsiminde cephe yağışlarının artması
- C) Kuzeyden esen rüzgârların sıcaklığı düşürmesi
- D) Dağların güney yamaçlarının yıl boyunca çok ısınması
- E) Güneye doğru paralel derecelerinin küçülmesi

6.

Yukarıdaki haritada verilen merkezlerden hangisinde Gurup süresi daha uzundur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

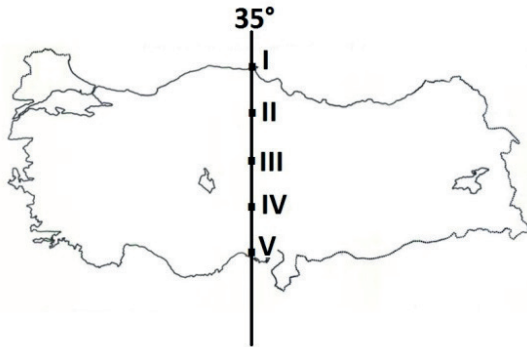
7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin jeopolitiği daha az etkiler?

- A) Dünyanın en fazla sanayileşmiş kıtası ile ham madde zengini Ortadoğu ülkeleri arasında bulunması
- B) Yer şekilleri çeşitliğine bağlı farklı iklim çeşitlerinin bulunması
- C) Transit ticarete kilit bir yerde bulunması
- D) Akdeniz ve Karadeniz'i bir birine bağlayan tek su yolu geçişinin Türkiye topraklarında bulunması
- E) Kıtalar arasında merkezi bir noktada bulunması

8. Aşağıdakilerden hangisi jeopolitiğinin değişmeyen unsurlarından biri değildir?

- A) İklimler
- B) Su kaynakları
- C) Coğrafi konum
- D) Teknolojik özellikler
- E) Jeomorfolojik özellikler

9.

Türkiye haritasında verilen merkezlerden hangisinde 21 Haziran'da güneşin daha erken doğduğu söylenebilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

10. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin Karadeniz'e kıyısı bulunmaz?

- A) Rusya
- B) Bulgaristan
- C) Moldova
- D) Ukrayna
- E) Romanya

11. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren sorunlardan biri değildir?

- A) 1915 olayları
- B) Kıbrıs sorunu
- C) Fır hattı sorunu
- D) Balkanlardaki Türkler sorunu
- E) Kafkasya'daki sorunlar

12. Doğu batı yönünde bir birinden uzak olan merkezler arasında yerel saat fazladır.

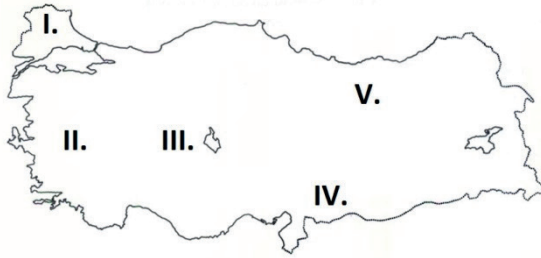
Buna göre aşağıdaki merkezlerden hangisi ikisi arasındaki bu fark daha fazladır?

- A) Bingöl-Eskişehir
- B) İzmit-Niğde
- C) Bitlis-Giresun
- D) Uşak-Muş
- E) Rize-Şanlıurfa

13. Aşağıdaki merkezlerden hangisinin yerel saati ile ulusal saat arasındaki fark daha azdır?

- A) Erzinan
- B) Isparta
- C) Bitlis
- D) Gümüşhane
- E) Manisa

14.

Yukarıdaki haritada verilen merkezlerden hangisinin yıl içinde gece gündüz süre farkı daha az değişir?

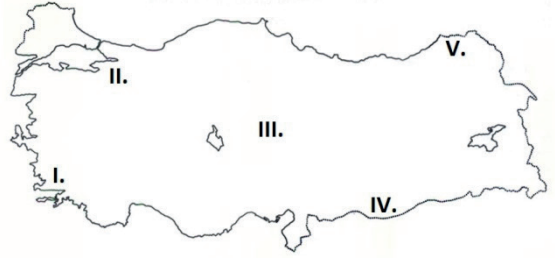
- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

15. Bilecik ve Kalecik merkezleri yaklaşık aynı enlem üzerinde yer alır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu merkezlerde aynı değildir?

- A) Gurup süresi
- B) Çizgisel hızları
- C) Gölge boyları
- D) Gece gündüz süre farkı
- E) Güneşin doğuş anı

16.

Yukarıdaki haritada verilen merkezlerden hangisinde alacakaranlık süresi daha kısadır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

17. Siyasi coğrafyanın devletlere sağladığı avantaj ve dezavantajları jeopolitik inceler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi jeopolitiğinin değişen unsurlarından biri değildir?

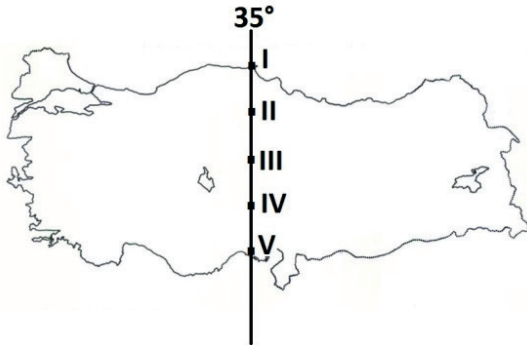
- A) Politik değerler
- B) Sanayi gücü
- C) Askeri gücü
- D) Teknolojik özellikler
- E) Jeomorfolojik özellikler

18. Türkiye bulunduğu konumdan dolayı birçok sorun ile karşı karşıyadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren sorunlardan biridir?

- A) Libya sorunu
- B) Bosna Hersek sorunu
- C) Fır hattı sorunu
- D) Keşmir sorunu
- E) Kafkasya'daki sorunlar

19.

Türkiye haritasında verilen merkezlerden hangisinde 21 Aralık'ta güneşin daha erken doğduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

20. Doğu batı yönünde bir birinden uzak olan merkezler arasında yerel saat fazladır.

Buna göre aşağıdaki merkezlerden hangisi ikisi arasındaki bu fark daha azdır?

- A) Ağrı-Eskişehir
B) İzmir-Şırnak
C) Şanlıurfa-Giresun
D) Uşak-Ankara
E) Rize-Karaman

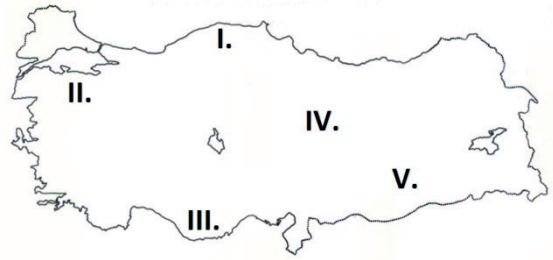
21. Aşağıdaki merkezlerden hangisinin yerel saati ile ulusal saat arasındaki fark daha fazladır?

- A) Ordu
B) Hatay
C) Bitlis
D) Düzce
E) Manisa

22. Aşağıdaki tarihlerin hangisinde gündüz süresi gecedен daha kısa olmasına karşın gündüz süresi her geçen gün uzamaktadır?

- A) 1-5 Ocak
B) 25-30 Mart
C) 25-30 Eylül
D) 10-15 Nisan
E) 10-15 Temmuz

23.

Türkiye haritasında verilen merkezlerden hangisinde 21 Haziran'da gündüz süresinin daha uzun olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

24. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin mutlak konumu ile açıklanamaz?

- A) Ardahan'dan Siirt'e doğru çizgisel hızın artması
B) Mersin'in ortalama sıcaklığının Bartın'dan yüksek olması
C) İzmir'in ocak ayında Çanakkale'den daha sıcak olması
D) Eskişehir'de yerel saatin Ağrı'dan daha geri olması
E) Kış mevsiminde Sinop'un Sivas'tan daha sıcak olması

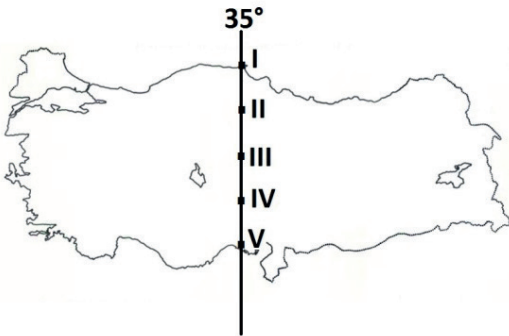
25. Aşağıda verilen ülke ve bu ülkelere açılan sınır kapısı eşleştirmelerinden hangisinin doğru olduğu söylenemez?

- A) Yunanistan-İpsala
- B) İran-Kapıköy
- C) Gürcistan-Sarp
- D) Suriye-Habur
- E) Ermenistan-Akyaka

26. Türkiye'de 21 Aralık tarihinde aşağıdakilerden hangisinin yaşandığı söylenemez?

- A) Yıl içinde en uzun gölge boyu oluşur
- B) Güneyden kuzeye doğru gece süresi uzar
- C) Bu tarihten sonra gündüz süresi kısaltmaya başlar.
- D) Güneydeki merkezlerde gölge boyu daha kısadır.
- E) Aynı boylamda yer alan güneydeki merkezlerde güneş daha erken doğar.

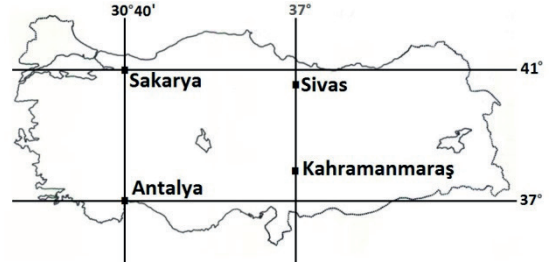
27. Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı yerler işaretlenerek gösterilmiştir.

Buna göre hangi merkezden doğuya doğru doğru 2000 km gidildiğinde daha fazla meridyen üzerinden geçilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

28. Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı kentlerin koordinatları gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu merkezler için doğru bir bilgi değildir?

- A) 21 Haziran tarihinde güneş en geç Antalya'da doğar.
- B) Kahramanmaraş'tan Sakarya'ya doğru tan süresi uzar.
- C) Antalya'nın güneş karşısındaki geçiş hızı verilen diğer kentlerden daha fazladır.
- D) Antalya'da açılma hızı Sivas'tan fazladır.
- E) Sivas'tan Antalya'ya doğru gölge boyları kısalır.

29. Bazı bölge türleri diğerlerine göre daha uzun zamanda değişir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu bölge türlerinden biri değildir?

- A) Yer Şekillerine Göre Bölgeler
- B) İklim Özelliklerine Göre Bölgeler
- C) Tarım Özelliklerine Göre Bölgeler:
- D) Bitki Örtüsüne Göre Bölgeler
- E) Su Özelliklerine Göre Bölgeler

30. Yeni bölge sınıflandırılması ile ilgili hangisi doğru bilgi değildir?

- A) Bölge sınırlarını kesin hatlarla birbirinden ayırmak zordur.
- B) Doğal bölge sınırları genellikle geçiş gösterir.
- C) İşlevsel, beşerî ve ekonomik bölgelerde sınırlar daha kesindir.
- D) Bölge sınırları zamanla değişebilir.
- E) Doğal bölgeler hızlı , beşerî ve ekonomik bölgeler de yavaş değişir.

Daha fazla soru için

CEVAP ANAHTARI

1.C 2.A 3.D 4.E 5.B 6.A 7.B 8.D

9.A 10.C 11.E 12.D 13.C 14.D 15.E

16.D 17.E 18.C 19.E 20.C 21.E 22.A 23.A

24.E 25.D 26.C 27.A 28.D 29.C 30.E

YENİ!!!!!!

25x18 Coğrafya Denemesi

- Tamamı çözümlü
- Fiyatı, fotokopisinden uygun
- Tamamı güncel
- MEB kaynaklarının taranarak ve son TÜİK verileri ile hazırlanmıştır.
- Kitapsec.com da sadece 9.72 TL

